

pecuniariam in compensationem injuriæ seu damni ex levi vel levissima culpa juridica causati; aut damnificantiem privet jure petendi debitum: is, inquam, in cuius favorem profertur sententia, non tenetur restituere, quod vi illius obtinet; quia, quod alias non erat suum, per Legem sententia Judicis declaratum fit suum.

Dixi 1. Quando Judex *adjudicat*; quia, si toleraret tantum, esset obligatio restituendi: ut si venditor defraudaverit emptorem infra dimidium justii pretii, quamvis id Jure toleretur, nec concedatur actio emptori in venditorem, ne litibus omnia impleantur, tenetur tamen hujusmodi venditor restituere quicquid accepit ultra justum pretium. Dixi 2. *Judex non nitens falsa presumptione, seu probatione*: quia, si is, qui pro se obtinuit sententiam, sciat, eam esse injustam nimirum per favorem, aut errorem latam, non potest tuta conscientia retinere, quod sibi fuit adjudicatum; quia Judex per sententiam non confert jus, aut rei dominium, sed tantum declarat, cui secundum Leges competat; quod si fallatur, nullum jus acquirit, qui vincit in causa; & ubi injustitiam sententiæ noverit, tenetur condemnato restituere.

Excipit Lessius eum, qui per sententiam secundum Juris ordinem latam obtinuit aliquod officium, aut beneficium contra possessorem; censetur, eum non teneri illud restituere possessori injuste condemnato, quamvis sciat privatam hanc sententiam esse injustam, modo illius causa non fuerit; quia, inquit, hæc officia, vel beneficia sunt bona publica, de quibus Ecclesia, vel Respublica potest liberius disponere, quam de bonis privatorum, ubi justa causa subest; subest autem tamen hic, ne scilicet dominia & jurisdictiones sint incertæ, quæ res sæpè perturbat hominum cæcus. Ita laud. Auctor l. 2. c. 20. dub. 10. n. 84. Alii tamen negant; & ut puto, probabilius; contenduntque Judicem in quavis causa non conferre jus, sed declarare dumtaxat, cui secundum Leges competat: Leges autem non intendunt immeritum & innocentem jure suo spoliaré; nec ideo jurisdictionis manet incerta, eam enim habet, qui cum titulo colorato & errore communi possidet.

Septima Causa.

Est solutio facta creditori creditoris, de qua dixi art. 13. pet. 3. require ibi.

Octava Causa.

Est interitus rei, de qua etiam satis dixi, dum de possessore bonæ & malæ fidei.

Nona Causa.

Est compositio cum Summo Pontifice quoad bona incerta, quatenus Summus Pontifex ex summa potestate, quam habet in bona piis causis destinata, quædam ad hunc usum applicat, reliqua debitori remittit.

DISSERTATIO IV.

DE VITIO OPPOSITO JUSTITIÆ DISTRIBUTIVÆ,

QUOD EST ACCEPTIO PERSONARUM.

Div. Thom. Quæst. 63.

Postquam egimus de Justitia & partibus ejus subjectivis, necnon de illius actibus, qui sunt iudicium & restitutio, sequitur agendum de vitiis illi oppositis; & primo de vitio opposito justitiæ distributivæ, quod est acceptio personarum.

ARTICULUS I.

Quid sit & quale peccatum acceptio personarum?

Nota, juxta phrasim Scripturæ, accipere personam idem significat ac accipere, seu respicere faciem: unde quod Marci 11. Pharisei dicebant Christo: *Non enim vides in facies hominum legimus Matth. 22. Non enim respicis personam hominum.* Et Ps. 81. *Usquequò judicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis:* hoc est, peccatorum

Non constat inter Theologos, hanc causam excusare. Quidam negant, excepto casu, quo debitor ipse esset pauper attendente conditione sui status; quia non videtur inesse SS. Pontifici auctoritatem disponendi de bonis privatorum absque eorum culpa; quamvis autem horum bonorum dominus sit ignotus, constat tamen existere, neque supponitur in culpa. Alii tamen simpliciter affirmant, quia inquit, cum ea, quæ sunt intuitu boni publici, justa censeantur, dominus ignotus præsumitur huic dispositioni consentire. Addunt, SS. Pontificem supplere ex thesauro Ecclesiæ, quod domino per eleemosynas obvenire potuisset. Ceterum quia hæc causa apud nos non est in usu, dicitur non immoror.

Petes, utrum excommunicatio creditoris eximat debitorem a restitutione illi faciendâ? R. Quamvis excommunicatio major creditoris ipsum impediât a petitione debiti in iudicio C. *Pia, de except.* in 6. libr. 2. tit. 12. non obstat tamen, quominus illud petere possit privatim, & debitor teneatur ipsi solvere. Ita nunc communiter contra Adrian. & quosdam Antiquos. Ratio est; quia excommunicatio in re necessaria & utili, quasi est solutio debitorum, ut patet ex illo versu, quo continentur causæ, ob quas licitum est communicare cum excommunicatis: *Utile, Lex, humile, res ignorata, necesse.* Causa 11. quæst. 3.

Dices: Secundum Jura excommunicatio eximit subditos a debita obedientia & juramento fidelitatis erga Superiores excommunicatos: ergo a fortiiori a debito pecuniario. R. 1. Verosimilius subditos vi excommunicationis præcisè non eximit ab obedientia & fidelitate debita Superioribus excommunicatis, sicut non eximitur Fius a præstanda obedientia Patri excommunicato, nec uxor marito; sed hanc penam fuisse quibusdam excommunicationibus additam a SS. Pontificibus, ut contumaces citius respicerent. Id evincitur ex C. *Excommunicamus.* Extra. *de Hæreticis §. Moneantur* l. 5. tit. 7. Ubi temporalis dominus non purgans terram suam Hæreticis excommunicatur, nec tamen absolvuntur ex tunc subditi ab ejus obedientia: sed si persistit in excommunicatione per annum, nuncupatur Papa, qui fideles a juramento absolvit. R. 2. Dato Ant. N. Conseq. quia longè major communicatio requiritur ad servandam fidelitatem, quam ad solvendum debitum.

Repones. In Jure referuntur casus, in quibus licet communicare cum excommunicato, inter quod non ponitur solutio debitorum. Resp. hunc casum sufficienter referri in citato versiculo per *utile & necesse.* Et Gregorius VII. *Quoniam multos* Causa 11. quæst. 3. dicit, licere dare aliquid excommunicato humanitatis causa, quando magis Justitiæ causa. Aliunde non omnes casus, in quibus id est licitum, referuntur explicite in Jure.

Huc usque de restitutione in genere: quæ spectant restitutionem in particulari, discutimus agendo de vitiis oppositis Justitiæ, ex quibus oritur, de homicidio, furto, de tractione, secundum ordinem D. Thomæ; ne eadem pluries repetamus.

personas accipitis, non attendentes ad merita causæ in vestris Judiciis. Itaque

Dico 1. (*Coll. ex a. 1. q. 1. & 2. q. 63.*) Acceptio personarum est injustitia, qua in rebus communibus ex justitia distribuendis non attenditur ad proportionem meritorum, vel idoneitatis eorum, quibus dantur, sed ad aliquam causam huic rei impertinentem. Explicatur: Dicitur 1. *in rebus, sive bonis, ut sunt Beneficia, officia publica, honor, iudicium, &c.* sive malis, hoc est onerosis, ut sunt tributa, vectigalia, operarum contributiones, pœnæ, &c. Dicitur 2. *in rebus communibus ex justitia distribuendis:* (*Ibid. a. 1. ad 3.*) quia in distributione rerum propriarum, quas quis dare non tenetur, aut non nisi fortè ex liberalitate, vel charitate, non est acceptio personarum, etiamsi non attendat ad merita, vel idoneitatem eorum, quibus distribuit, ut si ex propriis erogat eleemo-

ARTICULUS II.

De acceptione personarum in distributione spiritualium.

Per spiritualia hic intelligimus potestatem Ecclesiasticam, sive Ordinis, sive Jurisdictionis, & ejus usum, sed præsertim Beneficia, & Officia Ecclesiastica.

Suppono (*Ibid. a. 2. o.*) ut certum collationem spiritualium sacram indigno, si reperiantur digni, esse peccatum mortale, quia est acceptio personarum in re gravi momenti: quanto enim in majoribus aliquis transgreditur justitiam, tanto gravius peccat; spiritualia autem sunt temporalibus graviora, & ex illorum injusta distributione plura mala sequuntur in Ecclesia, Hæreses, morum perversitas, divini cultus negligentia, bonorum Ecclesiasticorum dissipatio, pauperum calamitas, &c. Imò collatio Beneficii facta indigno in certis casibus est irrita, in omnibus irritanda, ut patebit ex seq. Indignus autem habetur, qui ad Officium, propter quod datur Beneficium, est ineptus, seu non speratur futurus utilis ratione sine pravæ vitæ, sive ignorantie, sive alicujus impedimenti Canonici. Neque Collatori, aut Electori, aut Patrono sufficit, si nesciat eum esse indignum, sed debet scire positive esse dignum, adeoque de ejus dignitate inquirere, quia ei ex officio incumbit providere de dignis. Dixi, *si reperiantur digni*: quia si non reperiantur, aliquando licebit conferre indigno ad evitanda majora mala, puta ne collatio devolvatur ad Hæreticos, nec adhuc indignior eligatur: tunc enim licet indignus non sit absolute dignus, tamen comparative ad indigniores censetur dignus: sed acceptio Beneficii debet se præstare dignum, & officio satisficere per se, vel per alium, alioquin obnoxius erit restitutioni fructuum.

Difficultas est itaque, utrum liceat conferre Beneficium minus digno, prætermissa digniore. Unde dico: (*Ibid. ad 1. & 3.*) Collatio cujuscumque Beneficii, aut Officii Ecclesiastici facta minus digno, prætermissa digniore, regulariter loquendo est illicita, sed valida. Idem dic de presentatione, & electione: est communis post Auctorem. Porro conclusionem sic intellige, non quasi Collator, aut Patronus debeat inquirere in toto Regno, vel Provincia, quis sit dignior; id enim foret onus nimis grave, nec raro deceptioni obnoxium; sed quod ex his, qui in promptu sunt, aut quorum notitiam habet, vel habere potest adhibita morali diligentia, eligat illum, quem digniorem judicaverit.

Prob. 1. pars Conclusionis 1. Ex Jure Canonico capitulo: *Ut Ecclesiastica Beneficia.* Extra l. 3. tit. 22. Innoc. III. dicit: *Non ex affectu carnali, sed discreto iudicio debuit Ecclesiasticum Officium, & Beneficium in persona magis idonea dispensare.* Conc. Trid. sess. 24. c. 1. *De promotione Episcoporum* sic dicit: *Omnes verò, & singulos, qui ad promotionem præficiendorum quocumque jus habent, aut alioquin operam suam præstant ... moveant eos alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, non quidem precibus vel humano affectu, aut ambicionibus suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curaverint.* Et c. 18. *De Parochorum promot.* dicit: *Et si his Episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit.*

Prob. 2. ratione (*Ibid. ad 3.*) Dum in promotione ad Beneficium, vel Officium Ecclesiasticum præferitur minus dignus digniori, est manifestè acceptio personarum injuriosa Ecclesiæ, in cuius utilitatem instituta sunt Beneficia, & Officia Ecclesiastica: ergo. Confirm. (*Quodl. 8. a. 6. ad 5.*) Collatores, seu Patroni non sunt Beneficiorum domini, sed Administratores tantum, & Œconomi; atqui Œconomi, cui esset a domino commissum, ut ei fidelem, & idoneum ministrum quæreret, infideliter ageret erga dominum, si, prætermissa magis idoneo, minus idoneum acciperet: ergo a fortiiori in nostro casu.

Verum nota, quòd dignitas alicujus possit attendi dupliciter (*Hic a. 2. o. quodl. cit.*) Uno modo simpliciter, & secundum se; & sic majoris dignitatis est ille, qui magis abundat in spiritualibus gratiæ donis. Alio modo per comparisonem ad bonum commune: contingit enim quandoque, quòd ille, qui est minus sanctus, aut minus sciens, possit magis conferre ad bonum commune propter potentiam, vel industriam, vel propter aliquid hujusmodi. Et quia dispensatio spiritualium principaliter ordinatur ad utilitatem communem; ideo quandoque absque acceptione personarum in dispensatione spiritualium illi, qui sunt simpliciter minus boni, melioribus præferuntur; sicut etiam Deus

Deus gratias gratis datas quandoque concedit minus bonis.

Secunda pars Conclusionis (Ib. ad 3.) patet ex variis locis Juris, qui requirunt dignum dumtaxat.

Ex dictis sequitur 1. eum peccare mortaliter, qui minus dignum, prætermisso digniore, qui in promptu haberi potest, promovet, præsentat, aut eligit ad Beneficium, seu Officium Ecclesiasticum, habens annexam curam animarum, aut Ecclesiasticam gubernationem; qualia sunt Cardinalatus, Episcopatus, Archidiaconatus, Decanatus, Præpositura, Abbatia, Prioratus, Pastoratus, &c.

desert digniori, & si non conferam minus digno, indignus, aut longe minus dignus eligatur, possum eligere primum minus dignum; quia sic utiliter gero rem Ecclesie.

Hanc sententiam probabiliter suam non nego, eo maxime quod videam esse in usu apud plurimos, qui videntur aliunde timorati. Attamen probabilis puto cum Soto, Navarr. quos citat, & sequitur Sylvius hic, item cum Pontas verbo Collator cas. 1. & aliis, talem resignantem peccare mortaliter, si agatur de Beneficio habente curam animarum, aut dignitatem magni momenti; quia, licet resignans, aut permutans non teneatur ex officio præficere Ministros Ecclesie, teneatur tamen non concurrere ad iniquam collationem; concurrit autem resignando, seu permutando in favorem minus digni, siquidem alteri Beneficium conferri non possit. Unde Trid. supra declarat, non solum collatores peccare mortaliter, sed etiam eos quo quovis modo concurrunt ad talem collationem. Et sic patet responsio ad 1. rationem in contrarium. Secunda etiam non obstat: partim quia, inquit Sylvius, ipse Beneficiarius resignans, seu permutans habet jus acquisitum in Beneficio, quæ causa est, ut illud retinere possit: non autem habet jus acquisitum, ut curet illum conferri minus digno, prætermisso digniore, qui illud consequi posset, & spes affliget. Partim quia resignans ordinariæ est senex, & spes affliget brevi successurum alium magis idoneum. Resignatarius autem est ordinariæ juvenis, post quem non est spes, ut succedat melior nisi post multos annos.

Soluntur objectiones.

Obj. 1. contra conclus. & consequentia. Conferendo Beneficium etiam curatum digno, prætermisso digniore, nulli fit injuria; non digniori, quia nondum habet jus strictum ad illud; non Ecclesie, quia Ecclesia non habet jus ad summam diligentiam, sed ad humanam, & moralem tantum, & ad eam tantum tenetur dignior, si promovetur; atqui dignus potest prestare humanam diligentiam: ergo. R. Concesso antec. pro 1. parte, N. pro 2. & ad ejus probat. D. dignior tenetur tantum ad humanam, & moralem diligentiam juxta vires suas, & ovium necessitates; C. secus, N. Possunt autem frequentius contingere casus, in quibus Ecclesie, & in docendo, confirmando, arguendo, exhortando, resolvendo, &c. ad quæ non sufficeret minus dignus, proindeque hunc digniori præferendo fit Ecclesie, & animabus injuria.

Inst. Æconomus, qui habet a domino quædam distribuenda pauperibus, non tenetur quærere indigniores: ergo similiter. R. N. Conseq. Disparitas est, quod iste Æconomus distribuendo verè pauperibus satisfaciat intentioni domini, qui absolute pauperibus bona destinavit; at collator non satisfaciit intentioni Ecclesie Ministros dignos illi præficendo, cum haberi possunt digniores; non enim Beneficia sunt per se primario ordinata in utilitatem ministrorum, sed in utilitatem Ecclesie.

Obj. 2. Ab auctoritate Scripturæ Apost. 1. ad Tim. 3. & ad Tit. 1. enumerans omnes condiciones Episcopi eligendi, non requirit, ut sit dignior, aut dignissimus, sed solum ait: Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, pudicum, hospitalem, &c. Et 1. Cor. 4. dicit: hic jam queritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniat, non dicit fidelior: ergo. R. 1. Argumentum esse negativum, ideoque inefficax. 2. Apostolus tot ac tales qualitates in Episcopo requirit, ut qui illas omnes habet, merito possit cænseri dignior, & dignissimus, cum raro quis his omnibus donatus invenitur. Adde, quod loc. cit. ad Cor. apstat. intendat tantum assignare primam, & præcipuam qualitatem requisitam in Dispensatore, nempe fidelitatem: sicut autem non ideo negat alias, ut sunt industria, vigilantia, &c. ita non negat in-

inter fideles eligendum esse fideliorum.

Obj. 3. Ab auctoritate Canonum, qui requirunt dignum dumtaxat, & non digniore, aut dignissimum. Cap. Si in plebibus dist. 63. & Conc. Trid. sess. 7. c. 3. loquens de Beneficiis inferioribus Episcopatu, jubet, ut conferantur dignis & habilibus, non dignioribus. Conf. Cap. Monasterium 16. Q. 7. requiritur tantum, ut non sit malus minister. Cap. Nullus dist. 13. & cap. Obitum dist. 62. Beneficium debet conferri uni ex gremio, etsi non sit aliis extaneis dignior. Item nominati per Universitates, modo sint idonei, præferuntur aliis, etsi dignioribus: ergo. R. Canones sancire, (Ib. ad 3.) quid requiratur, ut collatio vel electio sit valida & impugnari non possit in judicio, non ut sit licita, ut jam dixi, & patet ex Trid. dum loc. cit. addit: Aliter autem facta collatio, seu proviso omnino irritatur. Sic ergo pro utilitate eligendus est dignior, ita pro pace ejus suscipiendus est dignus electus, ne libitis omnibus omnia impliantur. Ad confirmationem, R. In ea conarieni casus primum vel secundum, supra exceptos.

Inferes: Si hi casus, & alii, de quibus supra, excipiuntur: ergo non est jure nature illicitum Beneficia conferre minus dignis, prætermisiss dignioribus. R. N. Illationem. Id enim secundum se est illicitum, quando dispensatores possunt libere assumere digniores. In præfatis autem casibus non sunt liberi, partim quia aliud requirit utilitas Ecclesie, ut 3. & 4. casu; partim quia non habent liberam sive collationem, sive presentationem, sive institutionem ex privilegiis ad Ecclesie concessis, ut in t. 2. & 5. casu. Insuper 2. is, de quo agitur, non tam est dispensatio bonorum communium, quam propriorum.

Inferes iterum: ergo peccaverunt, qui talia Privilegia concessere. R. N. Illationem; id enim fecerunt intuitu majoris utilitatis Ecclesie, ut jam notavi de promovendis ex gremio: idem dicendum de nominatis per famosas Universitates, quia præsumitur, eos esse optimos; & si interdum contrarium contingat, est per accidens. Nec ideo debuit ex primi in Privilegio, modo sicut digniores, sed satis fuit dicere, modo sint digni: alioquin plerumque rejicerentur a patronis eo pretextu, quod non essent digniores, præsertim cum Patroni agrè ferant istas nominationes.

Inferes tandem: ergo saltem, qui est minus dignus, aut qui se reputat talem, ut omnes se reputare debent, peccat petendo & acceptando Beneficium. R. quod nemo possit absolute petere Beneficium eo se dignum, aut digniorem reputans, alioquin foret præsumptio, qua redderetur indignus secundum S. Th. Sed potest petere conditionate, si Collatori vel Examinatoribus appareat dignis & dignior: cum autem ipsi conferunt, potest acceptare, sibi persuadens, quod Collator, aut Examinatores ipsum dignum & digniorem ad hoc judicaverint, & in hoc quiescere, cum de sua capacitate judicare ad ipsum non pertinet. Insuper considerare potest, quod gratia auxiliante sua diligencia compensabit, quod putat in altero vincere. Confer de Simonia.

ARTICULUS III.

Utrum, qui ad Beneficia seu Officia Ecclesiastica promovet indignum seu minus dignum, prætermisso digniore, teneatur ad aliquam restitutionem?

Dico 1. Qui promovet indignum, tam promovens, quam promotus tenetur restituere Ecclesie omnia damna, quæ inde ipsi obveniunt: promovens, quia peccat contra Justitiam commutativam erga Ecclesiam, cui ex officio debet præficere dignos Ministros: Promotus, quia cooperatur injuste promoventis actioni, & ad ipso immediate profuunt mala Ecclesie. Hinc Promotus statim dimittat Beneficium: si renuat, ad id compellat per Judicem Promotor, Beneficium dimissum digniori & dignissimo diligentibus conquisito conferat: & ulterius, si necesse sit, uterque Promotor & indignè Promotus per se precibus ad Deum fuis, vel per alios propriis expensis adhibitis, damna Ecclesie & Fidelibus illata per indignum Ministrum meliori quo possunt modo resarcire conentur: Utrum verò sit aliqua restitutio faciendi digniori prætermisso? dicam modo.

Dico 2. Qui promovet minus dignum, prætermisso digniore, tenetur etiam per se loquendo, vi talis promotionis, restituere Ecclesie, quia erga illam violat justitiam commutativam, cum ipsi ex officio, ut dictum est, teneatur præficere optimos Ministros. Dixi: Per se loquendo vi talis promotionis; quia putant aliqui, nec improbabiler, Ecclesiam non exigere hanc restitutionem, imò

nec ad illam obligare, quamvis posset, id enim unquam fecisse nullibi reperitur; sed sufficere, ut collectores sint liberi a restitutione, quod præfiant dignos, alioquin, inquant, res foret ipsis repleta perplexitatibus. His novissimè subscribit Daëlmán; addens sensum hominum non habere, quod tales collatores sint illico obligati ad restitutionem, sicut sensus hominum non habet, quod Principis Æconomus teneatur ad restitutionem ex eo quod operarios bonos & non optimos conducat. Posset quidem Princeps eum ad sibi restituendum adstringere, sed facere non solet ad obviandum perplexitatibus: sic, inquit, Ecclesia erga Patronos Beneficiorum.

Dico 3. Promovens indignum, seu minus dignum, prætermisso digniore, extra concursum, nihil tenetur restituere digniori prætermisso. Est communior & probabilior. Prob. Promovens respectu dignioris non violat justitiam commutativam, sed tantum distributivam, ex cujus solius violatione non oritur obligatio restituendi, ut dictum est: ergo. Prob. Ant. Dignior non habet jus strictum ad Beneficium, sed tantum jus aptitudinis & proportionis: ergo. Prob. Ant. Beneficia non sunt instituta, saltem primario & principaliter, ut præmia meritorum & in utilitatem particularium Ministrorum, sed in communem utilitatem Ecclesie, ut stipendia eorum, qui ipsi digne deserviunt: ergo antequam deserviant, non habent digniores jus strictum ad illa. Conf. Æconomus, conduens idoneos operarios ad agrum domini excolendum, prætermisiss melioribus, non tenetur ipsis melioribus quidquam restituere: ergo similiter. Dixi: Extra concursum: quia vi indicationis concursus quilibet capax habet jus concurrentis, & qui dignior probatus fuerit, habet ex pacto implicito jus strictum ad Beneficium. Unde si minus digno conferatur, fit injuria manifestè digniori, sicut pluribus in publico certamine pugnantibus fieret injuria victori, si ipsi denegaretur præmium propositum. Dico: Manifestè dignior; quia si esset differentia admodum levis, probabile est non incurri obligationem restituendi, alioquin nimis difficile, & periculosum foret munus Episcopi & Examinatorum, proindeque non sunt censendi velle vi indicationis concursus tam strictam obligationem suscipere.

Sed petes, utrum minus dignus in concursu promotus teneatur Beneficium dimittere; aut digniori prætermisso aliquam restitutionem facere? R. Non tenetur Beneficium dimittere; quia collatio est valida, ut dixi. Equidem dignior jus strictum habebat ad illud, quandà pendebat a collatore, sed jus erat ad rem tantum; per collationem verò minus dignus promotus acquirit jus in re & dignior habet tantum actionem personalem in collatorem, non realem in ipsum Beneficium alteri traditum. Non secus ac qui mercem primus emit, sed non accepit, habet jus ad rem, sed si venditor eam tradat secundo emptori, valde tradit; & primus emptor habet tantum actionem personalem in venditorem, non realem in ipsam mercem, neque secundus emptor tenetur eam primo emptori reddere. Neque etiam ille minus dignus promotus videtur obnoxius ad aliam restitutionem faciendam digniori; quia supponere potest, quod Examinatores debite functi sint suo munere, quod attenderint ad qualitates ipsi ignotas, & ipsum digniorem judicaverint. Quod si supponas; certo constare minus digno ipsum scienter injustè esse promotum, tunc existimo ipsum teneri restituere digniori tanquam cooperatorem, non restituente promotore.

APPENDIX.

Utrum, quæ diximus in duobus Articulis præcedentibus sint extendenda ad Officia Secularia?

R. Esp. Afirmat. est probabilior & communior contra Cajet. Ratio est; quia hæc officia sunt pariter & primario principaliter ordinata ad bonum commune Republicæ. Unde, qui illa distribuunt indignis, aut minus dignis, peccat contra Justitiam commutativam erga Republicam, & contra distributivam acceptione personarum erga digniores. Hinc, qui scienter instituunt Officiales indignos, male solventes munera, aut plus æquo extorquentes &c. tenentur restituere damnum passis, non restituentibus Officialibus, qui sunt causa proxima damni, secus probabiliter, si instituerint, quos putabant dignos: tunc enim sunt causa valde remota damni, nec videtur Republica tam strictam restituendi obligationem imponere.

Dices 1. cum Cajet. Ista Officia non sunt bona communia distribuenda inter partes communis, siquidem sæpè dentur extraneis; atqui Justitia distributiva versatur circa-

